

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Наливайка Ігоря Олеговича «Соціальні стандарти та соціальні гарантії як об'єкти правового забезпечення: теоретико-правові аспекти», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» (галузь знань 08 «Право»)

Дисертація Наливайка Ігоря Олеговича «Соціальні стандарти та соціальні гарантії як об'єкти правового забезпечення: теоретико-правові аспекти», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право» (галузь знань 08 «Право») виконана на кафедрі загальноправових дисциплін факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування національної поліції України Донецького державного університету внутрішніх справ.

Висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Наливайка Ігоря Олеговича «Соціальні стандарти та соціальні гарантії як об'єкти правового забезпечення: теоретико-правові аспекти» підготовлений за результатами попереднього розгляду цієї дисертації та публічної презентації Наливайка І.О. наукових результатів зазначеної дисертації, який відбувся 12 березня 2026 року (протокол засідання кафедри загальноправових дисциплін № 13).

Рецензенти:

1) завідувач кафедри загальноправових дисциплін факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Національної поліції України Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор історичних наук, професор Ріжняк Р.Я.;

2) професор кафедри державно-правових дисциплін Навчально-наукового інституту права та соціального менеджменту Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор Куракін О.М.

За результатами засідання було складено наступний висновок.

1. Обґрунтування вибору теми дослідження

Тема дисертаційного дослідження є актуальною, науково обґрунтованою та відповідає сучасним потребам розвитку юридичної науки і практики. Соціальні стандарти та соціальні гарантії виступають ключовими елементами реалізації соціальної функції держави, забезпечення прав і свобод людини, а також індикаторами рівня розвитку соціальної держави.

Актуальність теми зумовлена необхідністю подолання розриву між нормативним закріпленням соціальних прав та їх фактичною реалізацією, що особливо проявляється в умовах соціально-економічних трансформацій, воєнного стану та євроінтеграційних процесів. Дослідження спрямоване на формування цілісного підходу до правового забезпечення соціальних стандартів і гарантій, що має важливе значення для вдосконалення законодавства та правозастосовної практики.

Дисертаційна робота виконана на кафедрі загальноправових дисциплін факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування національної поліції України Донецького державного університету внутрішніх справ, відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри та в межах тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020-2024 роки (Наказ МВС України від 11 червня 2020 року № 454; Наказ МВС України від 26 грудня 2022 року № 848); тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2025-2029 роки (Наказ МВС України від 21 травня 2024 року № 326). А також відповідно до Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки»; Національної стратегії у сфері прав людини (4. Стратегічні напрями), затвердженої Указом Президента України від 24 березня 2021 р. № 119/2021; Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 31 грудня року, наступного, після припинення або скасування воєнного стану в Україні, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 30 квітня 2024 р. № 476; Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2025-2029 роки, затвердженої Наказом Міністерства внутрішніх справ України від 21 травня 2024 р. № 326; Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021-2025 рр., затвердженої постановою загальних зборів НАПрН України від 26 березня 2021 р. № 12-21 (1.1. Правові механізми забезпечення і захисту прав та свобод людини).

Тему дисертації затверджено рішенням Вченої ради Донецького державного університету внутрішніх справ 28 листопада 2023 року (протокол № 6).

2. Наукова новизна результатів дослідження

Уперше:

- обґрунтовано цілісну теоретико-правову концепцію соціальних стандартів і соціальних гарантій як самостійних об'єктів правового забезпечення, що функціонують у межах єдиної системи забезпечення соціальних прав людини;
- сформульовано категорію «правова досяжність соціального стандарту» як інтегральну характеристику ефективності правового забезпечення, що включає нормативну визначеність, процедурну здійсненність, ресурсну забезпеченість і можливість судового захисту;
- запропоновано тріадну модель соціального стандарту (ціннісний, нормативний і процедурний рівні), що дозволяє комплексно оцінювати його зміст і функціонування;
- розроблено концептуальний підхід до розмежування соціального стандарту як міри належного забезпечення та соціальної гарантії як юридичного механізму його досягнення;
- визначено систему критеріїв ефективності соціальних гарантій з урахуванням їх фактичної доступності для особи.

Удосконалено:

- понятійно-категоріальний апарат теорії держави і права шляхом уточнення змісту категорій «соціальний стандарт», «соціальна гарантія», «правове забезпечення соціальних прав»;
- наукові підходи до класифікації соціальних гарантій, зокрема шляхом виокремлення їх матеріальних, процедурних та інституційних складових;
- теоретичні уявлення про механізм реалізації соціальних прав, у частині взаємозв'язку нормативного регулювання, інституційного забезпечення та правозастосовної практики;
- підходи до оцінювання ефективності правового регулювання соціальної сфери, з урахуванням не лише формально-юридичних, а й фактичних показників реалізації прав;
- концептуальні засади вдосконалення законодавства у сфері соціального захисту, з урахуванням сучасних соціально-економічних умов та європейських стандартів.

Дістало подальшого розвитку:

- теорія соціальної держави у частині визначення її обов'язків щодо встановлення та забезпечення соціальних стандартів і гарантій;
- доктрина соціальних прав людини, зокрема щодо їх змісту, механізмів реалізації та гарантування;
- наукові підходи до правового забезпечення соціальної політики держави, зокрема у контексті забезпечення балансу між соціальними зобов'язаннями та ресурсними можливостями;
- положення щодо взаємодії держави та інших суб'єктів у сфері забезпечення соціальних гарантій, у тому числі органів місцевого самоврядування;
- методологія комплексного аналізу ефективності правового регулювання, орієнтована на поєднання нормативного та практичного вимірів.

3. Теоретичне і практичне значення отриманих наукових результатів дослідження

Теоретичне значення дисертації полягає у розвитку положень теорії держави і права, конституційного та соціального права щодо сутності соціальних стандартів і соціальних гарантій, їх місця в системі правового забезпечення прав людини, а також механізмів їх реалізації.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх використання:

- у нормотворчій діяльності – для вдосконалення законодавства у сфері соціального захисту;
- у правозастосовній діяльності – для підвищення ефективності реалізації соціальних прав;
- у діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування – при формуванні соціальної політики;

– у навчальному процесі – при викладанні юридичних дисциплін та підготовці навчально-методичних матеріалів.

4. Наукові публікації, у яких висвітлено основні результати дисертаційного дослідження, та повнота їх опублікування

Основні положення та висновки дисертаційного дослідження відображені у фахових наукових публікаціях автора у вітчизняних наукових виданнях, а також у матеріалах міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій:

Опубліковані статті у фахових виданнях України:

1. Наливайко І.О. Еволюція соціальних стандартів та гарантій у правовій системі України: сучасні виклики та перспективи розвитку. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 5. С. 53-60.

2. Наливайко І.О. Ефективність правового регулювання соціальних стандартів та гарантій: проблеми та перспективи. *Наукові перспективи. Серія: Право*. 2023. № 7 (37). С. 494-509.

3. Наливайко І.О. Правові основи соціальних гарантій для молоді у сферах освіти та працевлаштування в Україні. *Український політико-правовий дискурс*. 2024. № 5. DOI : <https://doi.org/10.5281/zenodo.14194137>.

4. Наливайко І.О. Роль держави у забезпеченні соціальних стандартів та гарантій: теоретико-правові аспекти та світовий досвід. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 2. С. 151-155.

5. Наливайко І.О. Теоретико-правова характеристика соціального захисту учасників бойових дій в Україні. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 2. С. 179-186.

6. Наливайко І. Державна політика у сфері соціального захисту та соціального забезпечення: напрями реформування. Верховенство права: доктрина і практика в умовах сучасних світових викликів: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 28 лютого 2023 р.). Дніпро : ДДУВС, 2023. С. 318-321.

7. Наливайко І.О. Взаємодія соціальних стандартів та правового захисту громадянських прав під час воєнного стану: теоретико-правовий аналіз. Права людини і громадянина під час дії воєнного стану: матер. наук.-практ. конф. з нагоди 75-ї річниці Заг. декларації прав людини (м. Харків, 8 грудня 2023 р.). Харків : Право, 2023. С. 100-105.

8. Наливайко І.О. Особливості регулювання соціальних послуг в Україні та Європейському Союзі. Наука в умовах воєнного стану: пошуки, проблеми, перспективи розвитку: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених (м. Дніпро, 3 травня 2023 р.). Дніпро : ДДУВС, 2023. С. 127-131.

9. Наливайко І.О. Особливості регулювання соціальних послуг в Україні та Європейському Союзі. Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти : матер. VII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 17 березня 2023 р.). Дніпро : ДДУВС, 2023. С. 177-179.

10. Наливайко І.О. Правове забезпечення соціальної справедливості: теоретичний аналіз та практичні висновки. Міжнародна та національна

безпека: теоретичні і прикладні аспекти: матер. VII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 15 березня 2024 р.). Дніпро : ДДУВС, 2024. Ч. I. С. 212-213.

11. Наливайко І.О. Соціальні стандарти в умовах зміни клімату: правові аспекти соціальної захищеності в епоху екологічних викликів. Реалії та перспективи соціально-економічного розвитку під час війни: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Черкаси, 8 листопада 2024 р.). Черкаси : Східноєвропейський центр наукових досліджень, 2024. С. 124-126.

12. Наливайко І.О. Соціальні стандарти в цифрову епоху: правові аспекти захисту соціальних прав в умовах цифровізації суспільства. Теоретичні та практичні проблеми реалізації норм права : матер. X Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Кременчук, 5-7 грудня 2024 р.). Львів – Торунь : Liha-Pres, 2024. С. 170-174.

13. Наливайко І.О. Соціальні стандарти та гарантії для людей похилого віку в контексті старіння населення: правові виклики та перспективи. Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави: матер. XIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 22 листопада 2024 р.). Вінниця : ХНУВС, 2024. С. 307-309.

Кількість та зміст публікацій відповідають встановленим вимогам до робіт на здобуття ступеня доктора філософії, а їх тематика повністю охоплює основні положення, винесені на захист, що свідчить про достатній рівень апробації результатів дослідження.

5. Обґрунтованість і достовірність результатів дослідження

Обґрунтованість і достовірність результатів дослідження забезпечені використанням комплексу загальнонаукових і спеціально-юридичних методів, аналізом значного масиву нормативно-правових актів, наукових джерел та практики їх застосування. Логічність викладу, системність підходу та узгодженість висновків свідчать про належний рівень наукової верифікації.

Основні положення та наукові результати роботи є обґрунтованими, базуються на аналізі сучасних літературних джерел з тематики дослідження та узагальненні практики застосування законодавства України.

Структура дисертаційного дослідження І.О. Наливайка відповідає визначеній меті та поставленим завданням дослідження. Викладення результатів дослідження здійснено на належному науково-методичному рівні із застосуванням механізмів та засобів спеціальної юридичної термінології. Наукові положення та рекомендації є достатньо аргументованими, базуються на ґрунтовному аналізі доктринальних джерел, поглядів та аргументів учених-юристів, нормативно-правових актів, статистичних даних.

Дисертація написана грамотно, оформлена згідно з чинними вимогами, передбаченими «Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44). Оформлення дисертації відповідає вимогам, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 р. № 40. Мовностилістична культура роботи досить висока. Список

використаних літературних джерел, а також посилання на них у тексті дисертації зроблено з дотриманням вимог.

7. Загальний висновок

З огляду на викладене, представлена для розгляду дисертаційна робота Наливайка Ігоря Олеговича на тему: «Соціальні стандарти та соціальні гарантії як об'єкти правового забезпечення: теоретико-правові аспекти» є такою, що узгоджується з установленими вимогами з позиції наукової новизни, обґрунтованості і достовірності, теоретичного і практичного значення.

Зазначена дисертація є завершеною працею, сформульовані в ній наукові результати містять елементи наукової новизни, які мають теоретичне і практичне значення для юридичної науки.

Дисертаційне дослідження відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44), освітньо-науковій програмі «Право» ДонДУВС.

Автор дисертації – І.О. Наливайко, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

**Головуючий на засіданні
кафедри загальноправових дисциплін
факультету підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Національної поліції України,
доктор філософських наук, професор
25.03.2026**

Олег ТУРЕНКО

Підпис Олега Туренка засвідчую

**Т.в.о. начальника відділу
документування службової діяльності**

Вікторія МЕЛЬНИК